

Культура • Искусство • Политика

Новая ЕВРОПА

Година V, кн. 3
Verandpostamt Leipzig 16

Мария Чеботари в „Андре Шение“ от Умберто Джакометто
Foto: Wina

14. февруари 1943 год.
Цена 3 лева. Für Deutschland 40 Pf.

ВОДАЧЕСТВО

от Д-ръ ЯНКО ЯНЕВЪ

Никой да не мисли, че водачеството е някаква предписана функция или чиновническа служба и че то почива на случайни политически мнения. Водачеството е преди всичко лична сила и лично решение. То предполага съдбовенъ замахъ.

Първородно свързано съ племеннитъ пориви, съ кръвта и възторга на прадѣдитъ, то не може да се постигне чрезъ образование. То не е проява на „интелигентностъ“, на политическо доктринерство, и не се нуждае да бъде обосновано въ системи и да бъде проповѣдвано въ висши училища. Въ себе си водачеството носи великата простота на народния духъ.

Досегашнитъ прояви на водачеството, тъй както ги създаде единъ криворазбранъ демократически режимъ, почитавъ на технически пресмѣтания и своеволия. Тѣ отговарятъ на времена на израждане и умора; за това водачитъ на този режимъ се явяватъ въ най-добрия случай като оперетни фигури и безхарактерни фразьори, които помрачаватъ душата на толкова нови поколения въ Европа и проиграха копнежитъ имъ. Който е ималъ нещастieto да търси своя пътъ въ живота подъ сѣнката на такова водачество и да се уповава на неговата съвѣсть, особено въ нѣкои малки държави, не може да не изпитва отвращение предъ мигащитъ очи на неговитъ иначе любвеобилни и смирени представители.

Епохата, въ която живѣемъ, и хилядолѣтието, което иде, не стоятъ въ никаква връзка съ душевната бедностъ на този родъ политическо водачество, излъчено отъ така наречената „интелигенция“, — една овехтяла дума, която въ нѣкои страни още продължава да служи за мѣрило на културно и национално призвание. Водачеството, въ новия и творчески смисълъ на думата, има другъ образъ и почива на други, неписани закони. Рожба на

една революция, то е сродно съ благословения авантюризъмъ на всички апостоли; непреклонно предъ бурята на нищитъ, вдъхновено отъ вѣра, то е обвѣяно отъ дѣха на нѣщо далечно, нѣщо надземно, тъй както сж го въплѣтявали, напримѣръ, българскитъ ханове.

Интелигенция и водачество сж две противоположности, особено когато първата представлява смѣница отъ чужди влияния и е склована отъ понятия, които нѣматъ нищо общо съ духа на народа, къмъ който тя принадлежи. Образованието, тъй както го разбира и налага интелектуализмътъ, е враждебно на водаческия поривъ и на идеята за новата личностъ въобще, отъ която народитъ на Европа иматъ днесъ нужда. Нищо по-смѣшно и хилаво отъ старомодния интелегентенъ типъ, който цѣлъ животъ остава необгоренъ отъ пламъка на една сждба. Надъ образованието стои животътъ, надъ знанието стои вѣрата.

Водачитъ на българскитъ революции презъ всички периоди на народностенъ подъемъ сж били винаги смѣли и вдъхновени мъже. Въ война и въ миръ тѣ сж били озарени отъ свѣтлината на единъ блѣтъ, завещанъ отъ първитъ вестители на българската държавна идея и властъ на земята: да създадатъ едно царство, което да прилича повече на единъ орденъ отъ съзаклетници, отколкото на една многолика „държава“. Българското боилство бѣше носителъ на този митъ, който бавно изгасна подъ сѣнката на Византия, както изгаснаха толкова други героични символи на балканския човѣкъ, когато душата му започна да лагати по чуждородни нѣща и когато, уморенъ, той изпусна самъ мечъ отъ ръката си.

Въ този митъ на племенното и трагично водачество се крие най-здравата сила и най-светлата помисълъ на нова България.

За неговото възкресение сж нуждни безстрашие и гордостъ.

**Срещуосвободителитъ
на духа, хората, раби
на навици, се отнасятъ
съ най-непримирима
ненавистъ и злоба.**

Пенчо Славейковъ

30. януари 1933 г. Фюрерът, до него Гьорингъ и Фрихъ, приема оващият на населението на Берлин

На 30. януари 1933 г. населението на Берлинъ пореица съ неопишема работъ правителствената промъна

Години НА ТВОРЧЕСТВО

Десетъ години националсоциалистически режимъ въ Германия

На 30. януари 1933 г. националсоциалистическата партия на Адолфъ Хитлеръ пое властѣта въ Германия. Оттогава се изминаха десетъ години, за които днесъ съ пълно право може да се каже, че бѣха години на скѣдносони борби и решения не само за Германия, но и за цѣлия свѣтъ.

Въ какво положение се намираше тогава Германия? Броятъ на безработнитѣ възлизаше на близу 7 милиона души, или една трета отъ всичко 21-тъ милиона работници и чиновници, които тогава броеше цѣлото германско стопанство. Къмъ тѣзи седемъ милиона напълно безработни се прибавяха,

обаче, още 3 милиона души съ съкратено работно време. Държавата и общинитѣ напразно се опитваха да отдѣлятъ отъ своитѣ бюджети срѣдства за една осѣждна издръжка на безработнитѣ. За тази цель се изразходваха годишно 3 милиарда райхсмарки. Индустриалното производство на Германия бѣше спаднало отъ 7 милиарда райхсмарки месечно презъ 1928 г. на $3\frac{1}{2}$ милиарда въ началото на 1933 г. Финансовитѣ кризи следваха една следъ друга. Държавата трѣбваше да се намѣси, за да спаси отъ фалитъ редица важни банкови и кредитни институти. Златната и девизна наличност на Райхс-

1929 г.: Безработни предъ Дирекцията на труда въ Берлин

Преди 1933 г.: Безъ работа и безъ подслонъ двама берлински работници пренощуваат на улицата

банкъ се бѣше стопила и възлизаше въ края на януари 1933 г. на всичко 439 милиона райхсмарки. Частнитѣ дългове къмъ чужбина възлизаха на повече отъ 25 милиарда райхсмарки, като само за лихви по тѣхъ трѣбваше да се плащатъ дневно 2 милиона райхсмарки, безъ да се смѣтатъ погашенията. Ценитѣ на земеделскитѣ произведения бѣха спадали толкова ниско, че земеделецътъ не можеше вече да поддържа своето стопанство. Последнитѣ отъ това бѣха едно прѣкомѣрно задължняване на селинитѣ, което пъкъ на свой редъ водѣше следъ себе си непрекъсната верига отъ разпродажби на тѣргъ на земеделски имоти.

Успоредно съ този стопански упадѣкъ вървѣше и културниятъ упадѣкъ. Жалки произведения на некадърници, най-често отъ еврейски произходъ, се представяха съ цинично нахалство като изкуство, докато въ действителностъ тѣ не представляваха освенъ долнопробна спекула съ най-низкитѣ инстинкти на публиката и преследваха единствено целта

да донесатъ колкото се може по-голѣми печалби на своитѣ автори.

Но не само Германия се намираше тогава въ подобно трудно положение. Действително, следъ печалния край на свѣтовната война и следъ наложения въ Версайтъ тежѣкъ диктатъ, Германия преживяваше отъ всички велики сили най-голѣми страдания и изпитания, но все пакъ тя не бѣше единствена въ това положение. Сжщо и странитѣ

— победителки, Франция, Англия и Америка, преживяваха една отъ друга тежки кризи. Въ Франция презъ августъ 1930 г. избухна голѣмата обща стачка въ индустриалната областъ на северна Франция. Тя бѣше началото на една тежка стопанска криза, която скоро разтърси изъ основи стопанството на страната. Въ Англия стопанската стагнация бѣше довела дотамъ, че държавата следъ нарастването на разходитѣ за безработнитѣ отъ 37 на 45 милиона лири-стерлинги се принуди презъ августъ 1931 г. да озакони една изключителна програма, предвиждаща голѣми данѣчни увилечения и извънредни икономии.

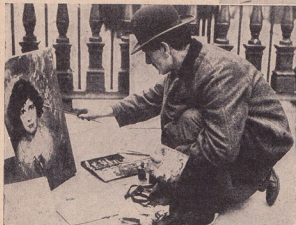
Но дори и тѣзи крайни мѣрки не помогнаха много

Преди 1933 г.: Едно берлинско трудово бюро бѣше поставило на разположение на безработнитѣ, вмѣсто работа, маси за игра на карти

Въ С. Щати хиляди безработни чакаха за една топла супа предъв вратите на обществените кулци.

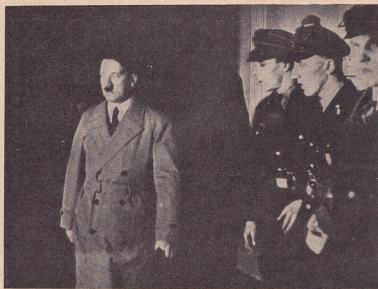
Англиски художник работи на улицата, понеже не може да плаца наема на ателието си

и на 21. септември 1931 г. богата Великобритания тръбваше да изостави златния еталонъ. Въпреки това, курсът на английската лира продължи да пада и само съ митически бариади британското правителство се стараше да поддържа цю-годе стопанството на империята. Имперската конференция въ Отава презъ юли и августъ 1932 г. разкри на англичанитъ безизходното положение, до което бйше довела тйхната стопанска политика. Въ С. Щ. засилващата се стопанска криза и растящият брой на безработнитъ доведоха презъ окт. 1930 г. до опита да се облекчи положението чрезъ повишаване на митата. Това, обаче, не можа да спре стопанския упадъкъ и презъ октомври 1932 г. броятъ на безработнитъ възлизаше вече на 11½ мил. души. Новоизбраниятъ председателъ Рузвелтъ обяви на 6. мартъ 1933 г. състояние на стопанска криза и само няколко дни следъ поемането на властта той поиска и получи пълномощия за провеждане на решителни икономии. На 28. априлъ сжщата година Рузвелтъ получи пълномощието да намали златното съдържание на долара до 50%. Съ целъ да се сложи най-сетне край на избухналата свътвна стопанска криза, свикана бй на 12. юни 1933 г. въ Лондонъ една международна стопанска конференция. Следъ 14 дни тази конференция бй закрыта, обаче, безъ да се стигне до разбирателство, а камо ли до сключване на спогодба. Тйкмо обратното: отгълнитъ държави започнаха още повече да се изолиратъ и затварятъ една за друга, като водйха помежду си сжщинска стопанска война.

Такива бйха условията вътре въ Германия и въ останалия свътъ, когато на 30. януари 1933 г., съ вземането на властта въ Германия, национал-социализмътъ се яви като освободителъ и спасителъ на своята страна. Ако и страданията да бйха навсйкжде сжщитъ, Германия, като най-много пострадала страна, първа намтри сили у себе си, за да излбзе отъ своето нещастие, тй като ведно съ изпитанията бйше се увеличила и нейната способностъ да разреши изниналитъ проблеми.

До идването си на властъ, Адолфъ Хитлеръ трбваше да преодолйе, обаче, не само едно противодействие. Съ всички възможни срйдства неговитъ врагове се стараша да му попрйчатъ да вземе властта. Дори малко време преди идването си на властъ, въ изборитъ на 6. ноем. 1932 г., той трбваше да се помори съ едно чувствително изборно поражение, доведено чрезъ една ловка маневра на неговитъ противници (отъ 230 неговитъ мандати стйбзоха тогава на 196). Само пълната безизходность

На 30. януари 1933 г.; Фюрерътъ се отправя отъ хотелъ Кайзерхофъ за Канцеларията на Райха

**Да живѣешъ, значи да
дишашъ подъ знака
на една съдба. — Не
укротявай бурята въ
душата си! И безъ това
тя ще утихне сама,
щомъ станешъ нуну-
жень. Янко Яневъ**

Адолф Хитлеръ трѣбваше да се задоволи на първо време съ всичко три мѣста въ правителството за своята партия (Хитлеръ — канцлеръ, д-ръ Функъ — министъръ на вътрешнитѣ работи и Гьорингъ — министъръ безъ портфейлъ), докато останалитѣ деветъ министерства бѣха дадени на ненационалсоциалисти, военни и чиновници. Само на личната тежестъ, която Адолфъ Хитлеръ съумѣ да придаде на своето ръководство, се дължеше, че, въпреки всички обратни предсказания, само няколко месеца по-късно курсьтъ на правителството стана явно националсоциалистически.

На 1. фев. 1933 г. Адолфъ Хитлеръ за пръвѣжъ говори по германското радио, като направи прегледъ на изминалитѣ дотогава 14 години на упадъкъ и всенародно бедствие. Въ своята речъ тогава той заяви между другото: „Въ продължение на 14 години партиитѣ отъ ноем. 1918 г. разориха и опропа-

на положението, до което бѣха довели буржуазнитѣ партии, и съзанието, че страната се намираше предъ избухването на гражданска война, накаралъ тогавашния председателъ на Райха, фонъ Хинденбургъ, да повика Адолфъ Хитлеръ за канцлеръ на Райха.

Но дори и следъ поемане канцлерството на Райха,

стиха германския селянинъ. Въ продължение на 14 години тѣ създадоха една нѣколкомилионна армия отъ безработни. Националното правителство ще осъществи съ желѣзна решителностъ и упорито постоянство следния планъ: Въ срокъ отъ четири години германскитѣ народъ трѣбва да бѣде спасенъ отъ осиромашаване. Въ срокъ отъ четири години безработицата трѣбва окончателно да бѣде премахната. Успоредно съ това ще се създадатъ отъ само себе си предпоставкитѣ за подема и развитѣ на цѣлото народно стопанство. Дано всемогъщиятъ Богъ да благослови нашитѣ усилия и нашитѣ решения, да насочи правилно нашата воля и да ни окажливъ съ довѣрието на нашия народъ“.

Тогава всички се смѣяха. Възможно ли е да се сбъднатъ думитѣ на този празнотуемецъ и глупецъ, така казваха тогава всички вътрешни и външни врагове на националсоциализма.

Но думитѣ наистина се сбъднаха. Още преди да се бѣха изминали четири години, въ Германия не само че не съществуваше вече никаква безработица, но, напротивъ, започна дори да се чувствуваше недостигъ на работна ръка.

Тѣзи годѣми успѣхи накаралъ враговетѣ на Германия да изгубятъ спокойствие. Тѣзи успѣхи се дължаха на това, че се туреше край на безогледната алчностъ на отдѣлния индивидъ и на спекулациитѣ на една силна финансово-класа за смѣтка на трудещитѣ се маси. Едно подобно разрешение не можеше, разбира се, да бѣде приятно на господствуващитѣ класи въ Франция, Англия и Америка. Трѣбваше, прочее, да се опита едно последно сѣрцево, за да бѣде провалено дѣлото на Адолфъ Хитлеръ; неговитѣ врагове обявиха война на Германия.

В. Х.

НЕЗАВИСИМО ХЪРВАТСКО

отъ Миле Будакъ

Всѣхъ, който желае да прецени правилно и безъ предубеждение миналото и настоящето на хърватския народъ, за да извлече логически заключения за бъдещето, трѣбва винаги да има два важни факта предъ очи:

1. Хърватскиятъ народъ представлява една точно опредѣлена самобитна етническа единица. Той нито е частъ отъ другъ народъ, нито пъкъ образува заедно съ други племена нѣкакъвъ трети народъ. Особено трѣбва да се подчертае, че сякогъ така никога въ миналото не е съществувалъ сърбо-хърватски, хървато-сърбски или югославски народъ и че, много естествено, такъвъ народъ не съществува и днесъ. Подобни народи нито съществували нѣкога, нито съществуватъ днесъ и всички тѣзи наименования не съ освенъ болни измислици на руската, чехската

и сръбската панславянска пропаганда. Всички всеславянски идеолози сж имали винаги само една единствена цель предъ очи: съ помощта на своята панславянска идеология да заблудятъ съединитѣ славянски народи и да имъ наложатъ своето иго. Така напр. рускитѣ панслависти съ пълно сърдце одобряваха поробването на украинскитѣ и полскитѣ; чехскитѣ панслависти искаха претопяването на словаци и моравци, а сръбскитѣ панслависти въ своята прикомѣтна любовъ къмъ сръбството отворено издаваха намѣренитѣ на своя панславизъмъ, издигайки за свое знаме паролата: „Сърби сж всички и навсѣгждѣ!“ Съ тази тактика и съ подобни нечестни оржания сръбскитѣ шовинисти искаха да постигнатъ своята блъжнувана цель: да подчинятъ подъ своя яремъ хървати, българи и словенци и въ

една югославско - панславянска реторта да ги претопагит и превърнат на сърби.

2. Хърватитѣ принадлежатъ къмъ славянската езикова група, обаче, по произходъ, сѣ кръстосана раса отъ славянска и готска кръвъ. Ние, хърватитѣ, смѣтаме, че сме въ това отношение едно щастливо кръстосване. Историата ни съобщава, че въ населяваното днесъ отъ хърватитѣ жизнено пространство е живѣло нѣкога едно славянско племе, чиято по-тѣсна расова принадлежностъ не е установена точно и чието първо появяване сѣщо така не може да се установи точно. Споредъ както споменава архидяконъ Томасъ въ своята „Historia Salonitana“, това славянско племе е било нападателно отъ единъ войнственъ народъ, който се е състоялъ отъ „седемъ или осемъ

благородни племена“ („septem vel tribus nobilium“). Зановеселитѣ подчинили мѣстното население и разпрострѣли своята властъ върху цялата страна чакъ до морето. Тѣ дали на страната и народа своето име, по понеже били малцинство, възприели езика на победенитѣ. Че тѣзи войнствени зановеселители не сѣ били славяни, това ние можемъ, независимо отъ историческитѣ данни, да заключимъ и отъ следнитѣ два забележителни факта: победителитѣ въ късо време успѣватъ да организиратъ и напълно да подчинятъ аварскитѣ, иллирийскитѣ и славянскитѣ населениа, които тѣ заварили въ завладѣната областъ. Още презъ седмото столѣтие ние намираме три хърватски държавни единици, а именно: 1. Бѣло-Хърватско, простиращо се отъ рѣката Рава въ Истрия до Биоковска планина въ Далмация; 2. Червено-Хърватско — отъ геополитическата граница Биоково до Скадарскотъ езеро въ Албания; и 3. Панонско Хърватско, което се е простирало — до заселването на угарскитѣ — на северъ чакъ до Валатонското езеро. Да се организиратъ държави така бързо и съ такъвъ успѣхъ, това положително не е славянско качество. Сѣщо така и друго съвършено неславянско и твърде интересно явление е, че тѣзи безстрашни зановеселители по суша въ скоро време станали и не по-малко добри моряци, които задавали страхъ и трепетъ на враговетѣ си. Въ този исторически произходъ се крие обяснението на факта, че хърватитѣ сѣ единствениятъ народъ отъ славянската езикова група, отъ който излизатъ отлични моряци.

Погледъ върху катедралата въ Загребъ

Кога хърватитѣ сѣ заселили въ днешната си родина, не е установено съ положителностъ, но известно е, че тѣ сѣ били покрѣстени по времето на папа Йоханъ IV презъ 640—642 г. Последнитѣ отъ това сѣ били, че тѣ попадатъ подъ все по-силното влияние на Римъ, още повече че тѣхното жизнено пространство е спадало въ сферата на западната Римска империя. Когато презъ 395 г. императоръ Теодосий извършилъ раздѣлата на своята империя на източна и западна половина, Далмация попада въ западната половина. Тогавашна Далмация е имала за граница правата линия, водеща отъ Бѣлградъ за Скадаръ. Така че бѣло Хърватско е влизало въ западната половина и образувало схъспременио гранична областъ къмъ изтокъ.

Тази съдбовна граница на рѣката Дрина отново става гранична линия на интереси, когато противоречията между Римъ и Византия се разширили и на религиозна почва. При раздѣлата на християнската църква въ западна — католическа — и източна — православна — (при Фотий, 820-988 г.) за дѣлителна граница била взета пакъ рѣка Дрина, така че Хърватско остава къмъ римо-католическата църква. Поради това гранично положение нашата страна е ставала не единъ пѣтъ арена на тежки борби между Римъ и Византия, нампращи се въ вѣчно съперничество помежду си, а съ това и бойно поле на тѣзи две сили. Нашето геополитическо положение е било, прочее, отъ неизмѣримо значение за политическото и културното ни развитие.

Най-стариятъ хърватски архитектуренъ паметникъ произхожда отъ 8-то столѣтие. Това е капелата на светия кръстъ въ Нишъ (при Зара), съградена отъ князь Годиславъ. Въ запазената и до днесъ надписъ се казва: „Godeslav inprano qui isto domo construxit“. Най-стариятъ известенъ досега писменъ документъ е грамотата на князь Тримиръ, която е била издадена на архиепископъ Петъръ Солински и Сплитски на 4. мартъ 852 г. въ Бихачъ при Торигръ (Трау) и съ които сѣ били потвърдени на архиепископството всички придобити дотогава имоти. Тримиръ се нарича въ тази грамота „князь на хърватитѣ по Божия милостъ“, а държавата си той означава като кралство („Regnum“). Що се отнася до властта на архиепископството, въ грамотата на княза се казва, че въ неговата епархия вли-

затъ всички хърватски области чакъ до бръга на Дунава. —

Съ изчезването на хърватската народна династия избухватъ спорове и недоволства между боляритѣ. Тѣмо тогава нашитѣ съседи, унгарцитѣ, се възползуватъ отъ тѣзи вътрешни вражди и раздори, за да предявятъ претенции за наследствени права върху хърватския престолъ. Своитѣ претенции унгарцитѣ обосновавали съ това, че Елена, дъщеря на унгарския кралъ Бела I и сестра на неговитѣ приемници Гиза I и Св. Людовикъ, е била омъжена за хърватския кралъ Звонимиръ. Борбата между различнитѣ партии бива приключена съ едно споразумение между унгарската корона и представителитѣ на хърватската държава, което установява презъ 1102 г. лична уния съ Унгария. Договорътъ, който билъ сключенъ тогава, е известенъ подъ името „Pacta conventa“. Презъ същата година унгарскитѣ кралъ Коломанъ бива коронисанъ въ Биоградъ за хърватския кралъ. За да подчертае още по-силно независимостта на Хърватско, Коломанъ провъзгласява презъ 1107 г. сина си Стефанъ за кралъ на Хърватско, но като оставя въ действителностъ да управлява хърватскитѣ банъ. Оттогава именно се слага началото на оная свещенна традиция, споредъ която кралътъ царува, обаче банътъ управлява.

На пазарището въ Загребъ

Унгаро-хърватската лична уния просъществува до 1526 г., когато хърватитѣ на ланцтага въ Бургъ-Цетинъ на 1. януари 1527 г. избрали Фердинандъ I отъ хабсбургския владетелски домъ за свой кралъ. Въ това време, отъ друга страна, напорътъ на турцитѣ къмъ Европа става толкова силенъ, че всички югоизточни народи се виждатъ принудени да се сплотятъ въ едно цѣло, за да могатъ да посрещнатъ опасността. Следъ падането на укрепения градъ Яйче, кждето билъ обезглавенъ последниятъ хърватски владетел на Босна, Степанъ Томашевичъ, голѣми части отъ Хърватско и Унгария падатъ въ ръцетѣ на турцитѣ. Забележително е, въпреки, че босненската частъ на хърватското кралство никога не е била подчинена на унгарската корона, като запазила и следъ сключването на унгаро-хърватската лична уния своя самостоятелънъ държавенъ животъ.

Това развитие на нѣщата въ Босна се дължадо на религиознитѣ борби и на силата на хърватското дворянство. Съвмѣстнѣ съ други причини религиознитѣ раздори допринасятъ за разпространяването въ Босна на една християнска секта, известна подъ името „Богомилство“.

Въпреки всички борби и въпреки всички тежки удари на съдбата хърватскитѣ народъ успѣва, въ своето едновременно щастливо и нещастно геополитическо положение, да запази своя държавенъ континюитетъ, а дори отчасти и своята пълна самостоятелностъ въ известни области. Въ това положение Хърватско просъществува чакъ до 1918 г., когато въ едно парижко предградие ние бѣхме осъдени да станемъ една частъ отъ изкуствено създадената държава на сърби, хървати и словени. Десетъ години по-късно, съ установяването на сръбската диктатура на 6. януари 1929 г. тази мозаична държава получи името Югославия. —

Презъ всички времена ние сме пазили ревниво нашитѣ самостоятелни държавни уредби и всѣкога сме поддържали непреклонна нашата воля да станемъ напълно самостоятелна държава. Въ същото време ние дори и презъ най-късавитѣ периоди на борби и раздори не сме преставали да се грижимъ за нашето културно развитие. Най-стариятъ литературенъ ръкописъ, който се съхранява днесъ, е една коледна пѣснь отъ 1320 г. Начензитѣ на хърватската литература (въ сѣкинския смисълъ на тази дума) трѣбва да се търсятъ презъ 15. вѣкъ. Оттогава насамъ нашата художествена писменостъ се намира въ непрекъснатото развитие къмъ все по-голѣмъ възходъ. Дубровникъ е люлката на хърватската литература, а далматинскитѣ острови и крайбрежнитѣ области на Адриатическо море сж по отношение на изкуството най-плодовитата областъ на Хърватско.

Наредъ съ университета, въ Загребъ съществува отъ 1866 г. Хърватската академия на наукитѣ и изкуствата (по-рано тя се наричаше Югославска академия). Загребъ, Сараево, Осиекъ и Кининъ иматъ богати музеи. За изобразителнитѣ изкуства се грижи Загребската художествена академия, чийто ректоръ Иванъ Местровичъ достигна като скулпторъ свѣтвна известностъ. Загребъ сжко притежава

богати картинни галерии. Постоянни театри има въ Загребъ, Сараево, Осиекъ и Баня-Лука. Симфонични концерти устройва съществуващата отдавна Загребска филхармония. Отъ извънредна важностъ за нашия културенъ животъ сж най-голъмото ни книгоиздателство „Матица Хрватска“, основано презъ 1842 г. и Дружеството Св. Иеронимъ, основано презъ 1868 г.

Територията на Хърватско има кръгло 110,000 кв. клм., а населението брой 6,700,000 жители. Отъ жителитѣ на независимо Хърватско около 5 милиона сж хървати отъ католическо, мохамеданско, протестантско и източно-православно вѣроизповѣданіе. Въ Хърватско живѣятъ освенъ това около 170,000 нѣмци и 70,000 унгарци. Словаци и други славяни има кръгло 150,000 души. Вънъ отъ границитѣ на хърватската държава живѣятъ: въ Италия кръгло $\frac{1}{2}$ милионъ хървати и въ Унгария 200,000. Около 150,000 хървати отъ мохамеданско вѣроизповѣданіе живѣятъ въ Черна Гора и Сърбия. Вънъ отъ Европа има голѣми хърватски колонии въ Северна Америка (надъ 600,000 души) и въ южна Америка (надъ 160,000 души).

Историята ни учи, че хърватитѣ сж били често неблагонадеждни и опасни поданици въ държави, които не сж имъ били по волита. Но отъ друга страна, хърватитѣ сж били до самопожертвуване вѣрни и предани съюзници на своитѣ истински приятели! Въоръжени съ всички тѣзи качества и съ безгранична вѣра въ своя трудъ и въ справедливото уреждане на всички въпроси въ нова Европа, синоветѣ на Хърватско работитъ и

Хърватски селяни предъ катедралата въ Загребъ

се борятъ подъ мъдрото ръководство на своя Поглавникъ, вѣрвайки твърдо въ крайната победа и въ своя великъ водачъ.

Загребъ, погледъ отъ гарата

Вълшебство на операта

По случай 200 год. отъ основаването на Берлинската Държавна Опера

Обречена на проклятие отъ известни срѣди като „невъзможно искусство“, а отъ други обичана като висше творчество, операта е изминала съ немаловажна сила своя победенъ ходъ презъ столѣтията. Появила се въ Италия като типична творба на Ренесанса и на Барока, тя доби въ Германия израза на вѣчната романтика: не отъ днесъ за утре, но въ борбитъ, които въ продължение на почти едно столѣтие държаха въ напрежение най-добритъ духове на нацията. Като една отъ най-видимитъ сцени, върху която (или въ чийто духовна околностъ) се извърши това създаване, може да се смѣта и оперниятъ театръ въ Берлинъ, който подъ наименованието „Пруска държавна опера“ съ гордостъ гледа на изминалитъ двеста години отъ своето съществуване. Наистина, това въ никакъвъ случай не бѣха години на постоянни свѣтли епохи — причината за това се крие въ естеството на тази борба —, а и самитъ елементи на постигнатото лежахъ отчасти извънъ тази сцена. Но затова пъкъ отдѣлнитъ етапи на това развитие толкова по-ясно се очертаватъ въ историята на Берлинската държавна опера като едно специфично германско оперно искусство, въ чийто низъ този оперенъ театръ стана накрай образцовата оперна сцена не само за столицата на Райха, но и за цѣлия Великогермански Райхъ.

Оперниятъ театръ, който бѣ откритъ на 7 декември 1742 г., съ операта „Цезарь и Клеопатра“ отъ К. Грауни, дължи своето появяване на ентузиазирания покровителъ на изкуствата Фридрихъ Велики. Това бѣ едно отъ първитъ дѣла на младия кралъ, да превърне въ действителностъ бѣсна си, подхраненъ отъ незабравимитъ си впечатления, добити отъ оперния животъ при Дрезденския Дворъ. Георгъ фонъ Кнобелсдорфъ, приятелъ отъ времето на Райнсбергъ, бѣ натоваренъ съ изработката на строителнитъ планове и съ построяването на театъра. Военни дѣла трѣбваше да сторятъ мѣсто на дѣлото на мира, на храма на изящнитъ изкуства, който и днесъ още носи на челото си мотото: „*Fridericus rex apollini et musis*“ — като символъ на истинския пруски духъ, който още отъ ранни времена знаеше да си служи не само съ меча, но и съ лирата. Вышниятъ видъ на постройката се е запазилъ почти винаги единъ и същъ, безъ да се гледа на всички разширявания и подновявания, на които е била подложена презъ всичкото това време до неодавнашно минало; не само технически подобрения, но и военни събития, като напр. окупирането на Берлинъ отъ французитъ презъ 1806 г., които направиха отъ оперната сграда складъ, или пожарътъ презъ 1843 г., който превърна постройката въ пепелъ до самитъ основи. Отъ всички тѣзи бедствия театрътъ излизаше винаги въ все по-завършенъ видъ, така че днесъ се брои къмъ най-образцовитъ оперни театри въ свѣта. —

До Фридрихъ II едва ли съществуваше въ Берлинъ истинска грижа за операта. Наистина, София-Шарлота, съпруга на първия пруски кралъ, при своитъ блѣстящи дворцови празненства, е нареждала при случай представянето на италиански опери, и въ следвацитъ времена биваха представяни въ частни театри понѣкога и германски оперни творби. Но тѣзи прояви изчезнаха напълно при царуването на кралъ-войнитъ. Поради това лесно е да се прецени, какво епохално събитие представляваше за Берлинъ отдавна очакваното построяване на оперенъ театръ. Операта, въ своята царски репрезентативна форма, носѣше по това време напълно само пѣвицата Аструа и танцовката Барбарина — бѣха въ началото изключително италианци. И все пакъ Фридрихъ, който понѣкога се грижеше и за най-малкитъ подробности при пред-

Georg Christoph Knobelsdorff
Architect of the Berlin State Opera

Кнобелсдорфъ, париятъ строителъ на германската държавна опера въ Берлинъ презъ времето на Фридрихъ Велики

Държавната Опера в Берлин в 1745 г.

ставяне на нѣкоя премиера, притежаваше явно чувство за националното достойнство на своята опера. На неговата сцена не бѣ поставена нито една творба отъ чуждестраненъ произходъ. Неговитѣ любими композити Карл Хайнрихъ Граунъ и И. А. Хасе, при всичката своя зависимостъ отъ италианския стилъ, бѣха музиканти, които умѣха да предаватъ специфично германско съдържание на новитѣ модерни форми. Сжщо така германска бѣ и преобладаващата частъ отъ оркестра, съ артисти като Кванцъ, братята Бенда и прочутиятъ Карлъ Филипо Емануелъ.

За по-нататъшния развѣтъ на германското оперно изкуство, „Стариятъ Фрицъ“ нѣмаше вече достатъчно време следъ Седемгодишната война. Това бѣ, разбира се, и съ неговитѣ наследници. До първитѣ десетилѣтия на 19 вѣкъ, младата германска опера, която по една погрѣшна представа за репрезентативностъ не се сѣмташе като „дворцова“, не можа да намери своята родина въ оперния театъръ на „Уинтеръ денъ Линденъ“. Така стана, че решителнитѣ борби за национална опера бѣха изнесени на друго мѣсто, преди всичко въ драматичния театъръ, тогавашния „Народенъ театъръ“. Тукъ изживѣха първитѣ си премиери въ Берлинъ Моцартовитѣ опери; докато въ оперния театъръ, подъ ръководството на все-силния Спонтини, господствуваше чуждестранната опера, тукъ се извърши най-последно и онова голѣмо събитие, значението на което достигна далечъ извънъ границитѣ на Берлинъ: първото представяне

на Веберовата опера „Фрайшутцъ“ (на 18 юни 1821 г.), въ която германската опера достигна до степенъ на националенъ символъ.

Едва смъртта на Фридрихъ Вилхелмъ III постави край на чуждото господство на Спонтини, което трая цѣли 22 години. Съ това се разчисти пътя къмъ едно силно развитие на германската опера. Впрочемъ, и въ следващитѣ времена Оперниятъ театъръ бѣ извънредно въздържанъ въ представяне на премиери. Първото германско произведение, което получи кръщение следъ „Фрайшутцъ“ въ Берлинъ, бѣ изнесената 28 години по-късно опера „Веселитѣ Виндзорци“ отъ Николай. Дори и Вагнеровитѣ произведения бѣха станали достояние на придворната опера на пруската резиденция твърде късно и само следъ дълги колебания, така напр. „Риенци“ едва въ 1847 г. (четири години следъ „Холандена“) „Танхойзеръ“ въ 1853 г. Първото циклово представяне на „Прѣстена на Нибелунгитѣ“ стана въ 1881 година на сцената на частния театъръ „Вингори“ подъ ръководството на Ангело Нойманъ. Сравнително рано се появи операта „Майсторитѣ пѣвци отъ Нюрнбергъ“, която въ началото, впрочемъ, се натъкна на особено силна спротива.

Вследствие на всичко това, ако иначе призоваваниятъ за ръководна роля оперенъ театъръ на Берлинъ не взе решително участие въ борбитѣ за „каузата на изкуството въ бъдеще“, то причината за това се криеше още и въ обстоятелството, че ръководнитѣ лица на театъра не бѣха професиона-

листи хора на изкуството, а административни чиновници. Едва след преврата въ 1918 година, след ерата на Георг фон Хюлен-Хезелер, който си спечели исторически заслуги с застъпничеството си за Рихард Штраус, стана вече ясно, че от сега нататък отговорният ръководител на съдбините на оперния театър трябва да бъде човек на изкуството. Видният композитър и диригент Макс фон Шилинг, аристократ също и по духъ, пое ликвидирането на „придворния театър“. Недостойните интригантски игри, на които той стана жертва, бяха огледало на културната и политическа разпокъсаност въ тази следвоенна епоха.

Въ настъпващото междуцарствие след падането на Шилинг се появи най-сетне една личност като генерален интендант въ лицето на Хайнц Типент, който особено се отлич с своите необикновени дарования, подвижен дух, енергия и художествен инстинкт. При тогавашните единствени по рода си затруднения, нему се удаде да запази работоспособността на Държавната опера. Под негово ръководство, тази опера можа, след заземане на властта от Адолф Хитлеръ, да се заеме

Мария Мюлер
и Донраф-Фасбенгер
въ „Ифигения“ от Глюк
въ Държавната Опера

Сцена от операта „Енуфия“ от Янич

съ възложените ѝ от новата държава задачи от художествено и културно-политическо естество.

Под високото покровителство на Херман Гьоринг, който, въ качеството си на пруски министър-председател, взе под своя грижа пруските държавни театри, Държавната опера въ Берлин преследва въ рамките на националсоциалистическата културна програма своето дѣло въ духа на историческата си задача, съобразно завета на Фридрих Велики и на задължението за едно образцово поддържане на германското оперно изкуство.

Въ преследване на тази цел, въ последните години Държавната опера изнесе премиери, които с своите образ-

съ Мария Мюлер въ Държавната Опера

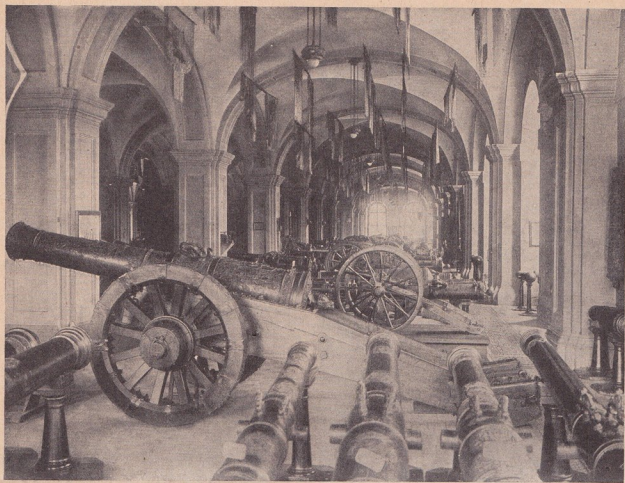
нови постижения оправдават напълно претенциите за духовна знатност. И като безусловна предпоставка за това: без да се гледа на явяващите се трудности, работи се съ пълно чувство на отговорност върху запазването и постоянното усъвършенстване на един висококачествен ансамбъл от солисти и диригенти, от режисьори и декоратори, от хор и танцьори. Въ лицето на своя оркестър, театърът притежава един от най-добрите германски оркестри въобще. Посещението на държавната опера е запазено не само за заможните слоеве на обществото, но тя е достъпна и за членовете на големите народни културни организации и особено за военните чиновници. Отъ изобилието на нови поста-

новки, които се изнесоха въ последните години, нека споменем само основно преработената постановка на „Пръстена на Нибелунгите“, съвместно дело на режисьора Хайнц Титиент, на диригента Вилхелм Фуртвенглер и на сценичния декоратор Емил Преториус, Моцартовата „Вълшебна флейта“ поставена от Густав Грюндгенс, съ декори от Траугот Мюлер и под музикалното ръководство на Херберт Караян — една постановка, която въ своето духовно преобразование ни представя приказния свят въ свършено нов вид. Нека си спомним и за увлекателните постановки на творбите на Штраус, Вебер, Глук. Въ обширната програма, разбира се, не липсват и съвременните модерни творби, като тия на Вернер Егк, Карл Орф, Рудолф Вагнер Регои. Но накрай нека споменем и това, че благодарение на инициативата на своя генерален интендант, той използва съ широк замах даденото му право, да поощрява непосредствено съвременното творчество, като възлага композиционни задачи на съвременни талантливи композити от младото поколение.

Ханс Поахим.

Мария Чеботари и Петър Андерс въ „Фарс на любовта“ отъ Росато въ Държавната Опера въ Берлин

Воен. истор. музей въ Берлинъ: оръдия отъ 17. и 18. вѣкъ.

Военно-историческиятъ музей въ Берлинъ

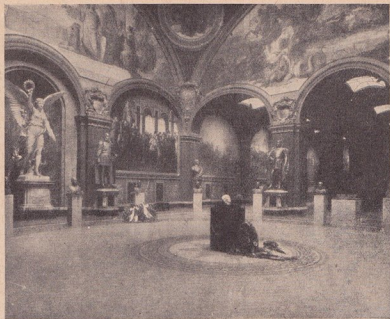
Между многото забележителности на гр. Берлинъ, почетно мѣсто заема и Военно-историческиятъ музей. Това е една красива сграда на „Унтеръ денъ Линденъ“, въ обширнитъ зали на които сж събрани ценнибирки отъ бойни съоръжения, военни трофеи и художествени военни картини, които даватъ представа за развоия на военната техника отъ зародиша ѝ до днесъ.

До срѣдата на XIV вѣкъ, когато започна употребата на барута за военни цели, виждаме, че епохата не е отбелязала нищо съществено при приложението на нѣкакви бойни срѣдства, като изключимъ примитивнитъ уреди, останали отъ първичнитъ времена: копия, стрели и лъкове. Следъ това, обаче, се измѣни коренно дотогавашното въоръжение на боаца, а заедно съ това и картината на боя. Предъ насъ сж първитъ опити съ грубото жѣлѣзно дуло, което можеше да изхвърля до 60 кгг. каменни юлета. Това ново бойно срѣдство, което може да се смѣта за прототипъ на днешното модерно оръдие, има тая заслуга, че роди идеята за неговото усъвършенствуване и въ последствие за създаването на военната индустрия. Тежкитъ голъмокалибрени жѣлѣзни дула, поставени на неподвиженъ лафетъ,

не постигаха почти никаквъ резултатъ, като изключимъ моралния ефектъ отъ силния гърмекъ, който, безспорно, е действувалъ силно на противника. Стремекътъ за унищожаването на живата сила на противника, излѣзълъ вънъ отъ обсега на единъ обсаденъ районъ, наложи откъсването на оръдието отъ неговата причованост къмъ земята. Германскитъ нѣжинеръ отъ оръжейнитъ заводи ни предлага вече единъ новъ типъ, като плодъ на сътрудничеството между гения на конструктора и гения на военния полководецъ и стратегъ. Пренебрегнатитъ до сега най-ценни качества за едно бойно срѣдство, а именно: подвижност, далекобойност, точност въ стрелбата, скоростелност и опростена манипулация — виждаме да се застъпватъ вече въ новитъ модели. Бургундскитъ херцогъ Карлъ Храбриятъ ни дава първия моделъ на оръдие съ подвиженъ лафетъ на дървени кола. Калибъра е намаленъ и цевта удължена. Желанието за по-голъма бързина при изстрелъ, ражда вече идеята за картучницата. Ето ни предъ първия опитъ въ това направление. Това сж 64 събрани въ единъ „кожухъ“ цеви отъ сравнително малкъ калибъръ, въ последствие заменени съ 20 цеви.

Прототипа на днешната пушка се е появил едва в XVI столетие. На първо време тя е била прикрепвана към една лека двуколка, от която се е стреляло. Постепенно се минава към носимата от едно лице пушка. Въпреки очевидния напредък на военната техника, до края на XVI век не може да става дума за някакви балистически познания. Оржжието не е могло да оправдае надеждите на военното командване.

Воен. истор. музей в Берлин: „Зала на Прославата“

Едва в началото на XVII век се преминава към набраздения канал, задното пълнене и затворната система. Сега вече се появяват истинските гранати. Замисля се за облекчение отгата при изстрела. Първите опити за това сж железните уели, слагани под колелата на оржжието, сж заеден повисен наклон. Являва се и подвижната в вертикална посока цев, сж което е могло да се регулира известен жгъл на възвишението. Окуражителните резултати дават нов тласък на военната техника. Оржжието постепенно се доусъвършенствува, обаче завършения му образ ние намираме едва към срѣдата на XIX век, когато се появява и първият огромен дървен мѣриник, прикрепван при стрелба към основата на дулото. Скоро последният бива заменен сж железен такъв. Вж сжщото време започва и приложението на пращела в войната. Изнамира се бездимният барут, и ние срѣщаме вече в края на XX век нови и модерни бойни съоръжения. Оржжието сж 42 см. калибър, наречено на времето „Дебелата Берт“, бѣше в края на миналата европейска война триумф за нѣмската оржжейна индустрия. Тогана намѣри широко приложение и картечината, минохвъргачката, гранатохвъргачката, огнепрѣскачката, отровните и задупиливи газове, телеграфа, телефона, радиото, бойната авиация и пр.

Прѣд фойето на главния вход на музея сж поставени две летателни машини, свързани сж имената на двама герои-летци, които през миналата война вѣдваха ужас в редовет на противника. Това сж двата фокера: този на капитан Освалд Бьолке, загинал при 41 си въздушна победа на 28. X. 916 год., и другият на Ротмистър Манфред Рихтхофен, загинал на 21. IV. 918 год. при 81 си въздушна победа.

Шо се отнася до хладното оржжие, виждаме, че то не е прѣтрѣпало почти никакви измѣнения.

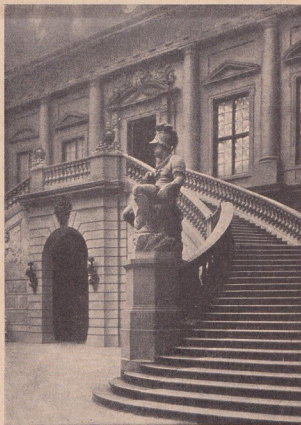
Интересна и живописна гледка представлява западното крило на музея сж бойните екипировки

от епохата на рицарството. Съвременниците на Сервантесовия герой сж своите тежки железни ризници и облекчители в железни мантии коне задържат погледа на зрителя. Тук се намира и удачно препариран кон на Фридрих Велики.

Покрай всички до тук изброени съоръжения, виждаме в музея подредени и знамената на всички прославили се в миналото военни части. Освен портретите на

знаменити военачалници, виждаме, запазени в стълбени шкафове, части от облеклото, снаряжението и ордените им.

Влизаме в централния салон на музея, в залата на трофеите. Тук сж изложени множество пленени бойни знамена и оржжия, между които и знамена на червения болшевишки диктатор.

Воен. истор. музей в Берлин: вход откъм двора

Воен. истор. музей
въ Берлин: плене-
ни съветски бойни
оръжия

Широки каменни стълби ни завеждат въ най-красивата зала на музея. Масивни мраморни колони поддържат единъ рѣдко красивъ сводъ. Тѣмно червенъ мраморъ е облицоватъ до половина отъ височината всички стени. На него сж вдълбани съ златни букви свѣтлитѣ дати отъ военната история на германския народъ и имената на заслужили короновани глави и военачалници. Въ останалото пространство надъ мраморната облицовка сж издѣлѣи изкуството си прочути майстори, които въ огромни картини сж възкресили велики събития изъ военната и политическа история на нѣмския народъ. Предъ зрителя се редятъ последователно

биткитѣ при Фербелинъ, Лойтенъ, Туринъ, Торгау, Гравелотъ, Седанъ и още много други събития, които блѣскаво допълватъ тази художествена галерия. Като прибавимъ къмъ това и множество грамадни бронзови статуи на короновани глави и видни политически личности, поставени на мраморни пиедестали околорѣтъ, а сжщо и около самитѣ колони, между които централно мѣсто заема посмъртната маска на Таненбергския герой, фелдмаршалъ фонъ Хинденбургъ, завършвамъ съ описанието на военно-историческия музей въ Берлинъ, където съ удоволствие би могло да се прекаратъ нѣколко часа.

Михаилъ Павловъ

ЕЗИКАТЪ НА БАРВАРИТЪ

„Всѣки, който убива германци, е мой най-добъръ приятелъ“

Капитанъ Балфуръ, държавенъ подсекретаръ въ М-вото на въздухоплаването.

29. 11. 1941: (Ройтеръ)

„Укоряватъ ни, че огромнитѣ гори на Германия досега сж били пощадени отъ английската авиация!“

„Дейли Телеграфъ“, 27. 7. 1942

„Германецътъ е само тогава добъръ, когато е мъртавъ. Ето защо, нашиятъ девизъ гласи: германцитѣ трѣбва да бждатъ избити!“

„Буенос Айресъ Хиралдъ“, 29. 7. 1942

Навсѣкѣде, кѣдето се говори за лѣкар-
ства, химикали и реагенции, името
MERCK има голѣма тяжесть

E. Merck

CHEMISCHE FABRIK . DARMSTADT . Осн. 1827

AW FABER

CASTELL

За писане
и рисуване

Rosenthal

WELTMARKE DES PORZELLANS

Rosenthal

Rosenthal

BONSA

Безукорна Самобръснайка

САМО ВЪ СПЕЦИАЛНИТЕ МАГАЗИНИ!

BONSA-WERK SOLINGEN

Траумашластъ

Рана отъ поръзано

**Лѣковитата
мушамичка за рани**

Въ всички аптеки и дрогтерии
Carl Blank, Bonn a. Rhn.

ЯПОНСКИТЪ СЕЛЯНИ

Много забележителни стопански, военни, политически и културни прояви и успѣхи на японцитѣ произхождатъ, безъ изключение, отъ почти неизчерпаемитѣ източници на сили на тѣхното селячество. До преди нѣколко десетилѣтия японцитѣ бѣха изключително селяни. А и днесъ още занимаващитѣ се съ земедѣлие образуватъ числено превъзходящото съсловие, следъ като заедно съ семействата си представляватъ почти половината отъ цѣлото население, докато до преди още 90 години земедѣлската класа бѣ четири пети отъ цѣлото население и по своя рангъ вървѣше непосредствено следъ рицаритѣ и предъ занаятчиитѣ и търговцитѣ. Въ тѣзи 90 години — смѣтано отъ 1853 г., когато флотата на Съединенитѣ щати, водена отъ адмиралгъ Пери, наложи принудителното откриване на тази почти херметически затворена за външния свѣтъ островна страна, — Япония измина единъ почти не-

вѣроятенъ пѣтъ на развитие отъ сръдновѣковна феодална държава до модерна свѣтловна сила. Сполучливитѣ войни срещу Китай и Русия сж първитѣ значителни видими успѣхи на бързо растящата велика сила. Прирѣстътъ на населението вървѣше рѣка за рѣка съ придобиването на нови земи. Докато поради бедствия отъ гладъ, епидемии и ограничения въ раждаемостта, това население остана неизмѣнно въ продължение на почти две и половина столѣтия, то се почти удвои презъ последнитѣ седемдесетъ години, достигайки до надъ седемдесетъ милиона. Токио, който стана столица на мѣстото на Киотосъ, заедно съ пристанището си Йокохама, представлява днесъ съ своето шестъ и половина милиона население третиятъ по голѣмина градъ на земята.

Цѣлѣниятъ този пѣтъ на развитие не можеше да бѣде изминатъ безъ труда на селянитѣ ори-

Застрахователенъ концернъ

Volksfürsorge

Застраховани лица
8.5 милиона

Обща сума на застраховкитѣ
3.1 милиарда марки

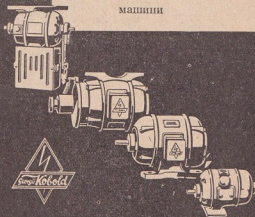
Премии
и доходи отъ капитала
200 милиона марки

Гаранции
и технически резерви
800 милиона марки

Georgii **Kobold**

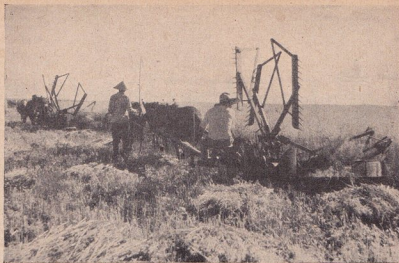
Малки електромотори

за машинно производство, финна
механика и текстилни
машини

GEORGII KG. STUTTGART-S

зопроизводители. Той не можеше да не остави следи и въ селското състояние, но не можеше и да отгъбни неписанитѣ семейни закони, които даватъ решителенъ отпечатъкъ на живота на селянина. И днесъ, както и преди, най-стариятъ въ семейството владѣе и управлява къщата и имота на патриархални начала. И въпреки това, не той е истинскиятъ господарь, а прадедѣтъ му, които сж му оставили къщата и имота и на които той принася предъ семейния олтаръ жертва и молитви. А това което домашниятъ олтаръ е за семейството, това е храмътъ за селската община, въ който се отдава почитъ на основателя и първоотеца на селото.

Въпреки принципното консервативно държане на японския селянинъ, и въ тази страна успѣха да си пробиятъ пътъ модернитѣ земеделски машини

Японска селска къща

Най-облагодетелствуванитѣ е билъ винаги най-възрастниятъ синъ. Следъ смъртта на бащата, нему принадлежи всичко. Въ повечето случаи земята едва достига за изхранване на едно семейство и не може да понесе понататъшни дѣлежи. Затова пъкъ и днесъ още валидниѣтѣ обичаи прѣчатъ на наследника да продава земята на прадедѣтъ си и бащината си къща, дори и когато въ града му се представя възможность за по-добъръ и по-приятенъ животъ, и когато лоши реколти, или пъкъ ниски цени на земеделскитѣ произведения го товарятъ за редъ години съ дългове и грижи.

По-младитѣ синове на селото могатъ да мърятъ поминъкъ въ бащината си къща само по добрата воля на бащата или на по-стария братъ. Поради това, новото време донесе за тѣхъ решителенъ обратъ къмъ по-добро. Воен-

Японски оризови полета, гледани отъ птичи погледъ.

ната служба ги откъсва от връзките на ограничения роднински кръг и ги възпитава в свободни и самостоятелни хора. Изграждането на войската и общото стопанско развитие им разкриват пъти към нови служби и професии. Синове на селото са тѣзи, които днес заемат в по-големата си част всички чинове в войската и флотата, в работничеството и чиновничеството, в научните и други професии, достигайки нерѣдко до най-високите служби. Наистина, поради това преселение градското население расте от година на година, но постоянният приток от селото рѣчи на образуването на нѣкакво рѣзко съсловно, или дори кастово съзнание въ вреда на селячеството. Въ голѣмия град е напълно запазено чувството на привързаност към семейството и родното мѣсто, както и братското чувство на отѣдания към неговите сънародници. Д-ръ Л. Г. Шайделъ.

Млада селянка от областта Кавогуши в сръдна Япония. Тя носи широкопола сламена шапка срещу палящия лъчи на слънцето, под която си е вързала и характерната кърпа за глава

Отглежданите оризови стрѣкове в близлежащите до жилищата оризници биват събирани на малки връзки и след това насаждани в оризовите поля. Тогава цялото село е на крак и всички, потънали до колене в оризовите поля, саят оризовите стрѣкове

Музика

Нови симфонии

Фриц Паунъ, заслужилитъ диригентъ на Берлинския градски оркестъръ, който вдъхновено застъпва съвременни продукции, привлече на последъвъ погледа на музикалния свѣтъ върху две нови звезди въ небосклона на симфонията. Презъ настоящата зима той занесе съ голѣмъ успѣхъ „Третата симфония“ отъ Йоханъ Давидъ и „Първата симфония“ отъ Ернстъ Пенингъ.

Давидъ е директоръ на висшето музикално училище въ Лайпцигъ. Следъ завършването на висшата музикална академия, той започна своята музикална кариера като органистъ въ Велсъ и се прояви като вдълбоченъ майсторъ на полифонията, съ богатъ откъсъ идеи и силно индивидуаленъ стилъ, който въ своитъ духовни основи не може да се отрече, че е повлиянъ отъ творцитъ на Бетховенъ и на Брухнеръ. Съ изнесената отъ Паунъ за пръвъ пѣтъ „Трета симфония“, Давидъ обогати музикалната литература съ една ценна творба, която ще пребъде. Музиката на Давидъ разнася нескритъ на една мистика, която обладава душата.

И Ернстъ Пенингъ, също като Давидъ, е единъ майсторъ. Неговата, състояща се отъ четири части, „първа симфония“, препознана отъ близнака веселостъ, бѣ тема на разговоръ още при изясненето ѝ въ различни градове. Първото ѝ изяснение стана въ столицата на Райха.

Този извънредно многостраненъ компонистъ, развива въ своята бъдеща весело настроение симфония, единъ новъ стилъ, подчертанъ отъ изразителна сила, която плени публиката съ своитъ хармонични форми и музикална колоритностъ.

Съ тѣзи две основно различаващи се помежду си творби, симфонията ни се представя въ новъ блѣсъкъ на форми, които чертаятъ новъ пѣтъ въ бъдещето.

Голѣмъ надежди въ областта на симфонията буди също младиятъ компонистъ Герхардъ Фромелъ, който се подвизава като преподавателъ въ висшето музикално училище въ Франкфуртъ. Неговата „Първа симфония“ въ Ми-мажоръ“ бѣ блѣскаво изнесена за пръвъ пѣтъ отъ Видхелмъ

Фуртвенглеръ съ Берлинския филхармониченъ оркестъръ. Фромелъ е ученикъ на Хансъ Цфицнеръ. Оркестровото богатство отъ звуци на гениалния учителъ намира изразъ и у неговия ученикъ. Наистина, тази първа симфония на Фромелъ още не притежава художествената възвишена изясненостъ на неговия майсторъ-учителъ, но въ неговата ритмична ръководна линия се разбулва голѣма творческа сила.

Вили Шуцфелдъ

Чуждестранни артисти въ Германия

Разнообразието на музикалнитъ програми, които се изпълняватъ отъ чуждестраннитъ артисти въ концертнитъ зали на Райха, дава възможностъ на нѣмската публика да добие непосредствена представа за културния животъ на отгднитъ европейски народи. Ние ще отбележимъ тукъ нѣколко концерта презъ м. декември м. г.

Виторио Гуи, известниятъ италиански диригентъ на опери отъ Верди, се прояви още презъ миналия лѣтенъ концертенъ сезонъ на единъ филхармониченъ концертъ въ Берлинъ като отличенъ тълкувателъ на Брамсови оркестрови партитури. На третия филхармониченъ концертъ презъ тази зима той отново доказа дълбоко разбиране и вживяване въ нѣмската музика съ великолепно изпълнение на Бетховеновата 2-ра симфония.

На музикалната вечеръ, уредена подъ покровителството на Скандинавското дружество въ Берлинъ, Свенъ-Олафъ-Сандбергъ възхити своитъ слушатели съ богатия си баритонъ и фино изпълнение. Той изпѣ отначало на нѣмски езикъ пѣсни отъ Шубертъ, Волфъ и Щраусъ, а следъ това занесе на шведски езикъ пѣсни отъ севернитъ компонисти Григъ, Магетойа и Рангстрьомъ.

Хубавъ и пълнозвученъ бастъ съ мощни височини има украинецътъ Сергей Свирновъ, който изпълни съ голѣмъ успѣхъ пѣсни отъ Шаманъ, Шубертъ, Брамсъ, Волфъ и Лъве на нѣмски езикъ.

На германо-унгарския концертъ въ Берлинската пѣвческа академия унгарскитъ виртуози-виолонистъ Ференцъ фонъ Албертъ, анонимарианъ отъ професоръ Рауххаузенъ, познена шуменъ успѣхъ съ своя пленяващъ тоновъ размахъ и съ виртуозната си техника.

Идеално допълващиятъ се въ своя съставъ Вегъ-квартетъ отъ Будапеща изненада съ своето необичайно поансирано изпълнение при изясненето на „Адажио и fuga“ отъ Моцартъ, струненъ квартетъ g-moll отъ Хайденъ, 2-ри струненъ квартетъ отъ Бартокъ и 2-ри струненъ квартетъ отъ Кодали.

Изнесената подъ диригентството на Георгъ Лудвигъ Похумъ „Листова вечеръ“ въ препълнената голѣма концертна зала на Берлинската филхармония се превърна, благодарение на участието на унгарскитъ виртуози-пианисти Ерньо фонъ Даниелъ и Юлианъ фонъ Кароли, въ рѣдко музикално събитие.

Да се осмѣлишъ за подвигъ, значи да се приближишъ съ нѣколко стѣпки къмъ смъртта. Ако победишъ, ще се родишъ отново и ще стоишъ предъ зачатие то на единъ по-висшъ свѣтъ. Георгъ Шамлеръ

Един истински феномен на пѣвческото изкуство е испанецът Челестино Саробе. Неговото пѣнене е въ всѣко отношение образцово.

Като миналата година, също и през този сезон танцовата вечер на хърватската балерина Мерседес Павелич мина съ голѣмъ успѣхъ. Младата артистка е наистина рѣдко дарование.

Италианският диригентъ Франко Дапано се прояви въ един концертъ на Берлинския градски оркестъръ. Неговия музикаленъ импулъс се изразява въ страстно дирижиране, което достига по нѣкога до екстазъ и слага мощентъ личенъ отпечатакъ въ изпълнението на музикалнитѣ творби.

Италианският пианистъ Гвидо Агостие изнесе концертъ, на който той показа виртуозно изкуство при изпълнението на музикални творби отъ Бетховенъ, Франкъ, Пизети, Маллиеро, Дебюси и освенъ това на една собствена прелюдия.

Идинъ диригентъ отъ голѣма величина е японецътъ Хидемаро Коное, който изнесе въ Берлинския градски оркестъръ „5-та симфония“ отъ Бетховенъ, струненъ квинтетъ въ С-дуръ отъ Шубертъ, преработенъ за оркестъръ отъ самия Коное, и накрай старо-японска музика.

Унгарският пианистъ Палъ Кисъ завладѣ публиката съ своето майсторско свирене. Освенъ музикални произведения отъ Брамсъ, Кодали и Бартокъ голѣмиятъ музикантъ изпълни и посветената му отъ Харолдъ Генцмеръ втора соната за пиано.

Италианската пѣвица Франка Сомигли гостува презъ този сезонъ отново въ Държавната опера въ ролята на Тоска. Въ пѣсенъ и игра тя показа страсть и изразителностъ.

На единъ специаленъ концертъ въ Берлинъ, уреденъ въ полза на германската зимна помощъ, известниятъ италиански теноръ Тито Скипа изпълни арии и пѣсни.

Единъ отъ най-голѣмитѣ виртуози на пиано е френскиятъ пианистъ Алфредъ Корто. Изнесената отъ него музикална вечеръ остава едно незабравимо музикално събитие въ Берлинъ. Програмата се заемаше главно отъ Шуманъ и Шопенъ.

В. Ц.

Studia Humanitatis

Въ Берлинъ биде откритъ презъ декември м. г. новооснованиятъ италиански институтъ „Studia Humanitatis“. Този институтъ има задачата да изследва и проучва историята на италианския духъ, главно историята на Хуманизма и Ренесанса, както и да поддържа жива връзка съ духовното наследство на древността. На тържественото откриване на институтъ присъстваваха голѣмъ брой видни представители на политическия и културенъ животъ на Германия и Италия.

Италианскиятъ министъръ на просвѣтата, Джузеппе Ботай, очерта въ кратко слово на пѣмски езикъ целитѣ и задачитѣ на института за близкото бъдеще. Той изтъкна, че се насае преди всичко да се намери едно ново отношение къмъ понятията наука и духовна обективностъ.

Всѣка епоха поставя въ това отношение специфични задачи на науката и политиката. Италианскиятъ духовенъ животъ се стреми днесъ къмъ съчетане на традицията на миналото съ революционнитѣ насоки на настоящето. Въ борбата за утвърждаване и обновяване на Европа оржията на науката и духа също трѣбва да бѣдатъ изострени и подновени. Науката означава самоутвърждаване на духа, но не подъ формата на заностегитѣ рационализъмъ, а като творческо разгръщане на човѣшкия духъ въ неговитѣ разнообразни форми.

Тази италианска традиция би била, наистина, немислима безъ оплодяването ѝ отъ древността, но тя също така би била немислима и безъ универсалния приносъ на германския духъ, каза министъръ Ботай. Безъ този германски духъ, който непрекъснато съживява древната традиция, не би могло и днесъ да се мисли за никаква плодотворна понататъшна изследователска работа въ тази насока.

На тържественото събрание италианскиятъ ученъ Рикобоно произнесе следъ това на италиански езикъ една забележителна академическа речъ за влиянието на пѣмски духъ и пѣмската наука върху съдбата на римското право. Професоръ Рикобоно самъ е разширилъ своитѣ грамадни познания въ областта на историята и правото презъ време на близъ петъ десетилѣтия научна дейностъ при различни германски университети.

ТАЗИ КНИЖКА СЪДЪРЖА:

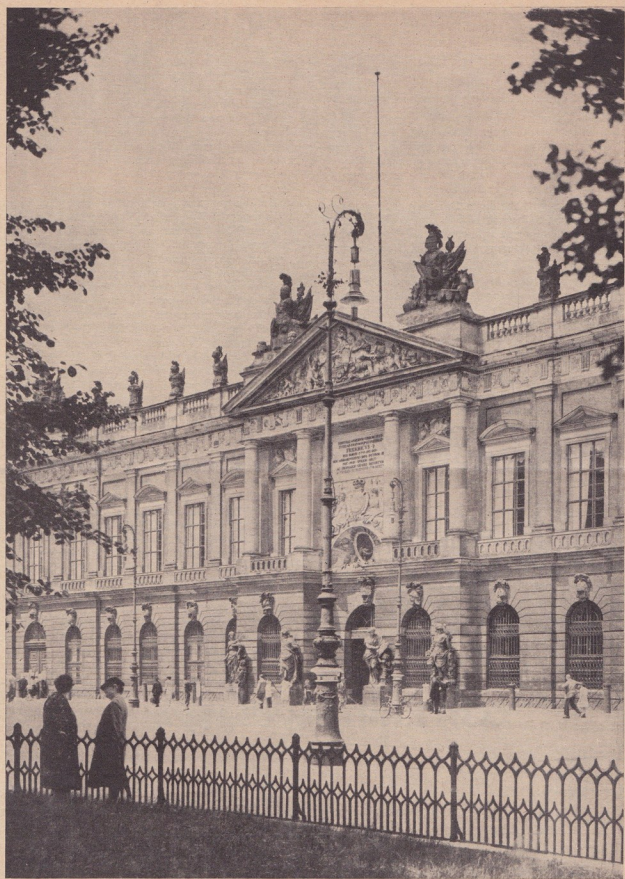
Янко Яневъ: Водачество	50
В. Х.: Години на творчество	51
Миле Будакъ: Независимо хърватско	54
Хансъ Иоахимъ: Вълибство на операта	58

Михаилъ Павловъ: Военно-историческиятъ музей въ Берлинъ	62
Д-ръ Л. Г. Шайдегъ: Японскиятъ сезони	67
Музика	70
Studia Humanitatis	71

Издава „Fremdsprachendienst“-Verlag G.m.b.H. — Berlin • Редактира комитетъ. Адресъ: Berlin, Kneesebeckstr. 28
Рекламно бюро: Gesellschaft für Auslandswerbung m. b. H., Berlin NW 7, Friedrichstrasse 154 —
За България рекламътъ присма: Интра о. о. д-во, София, Враба 2

Нови абонати за сега не се приематъ.

Druck der Weltsprachendruckerei August Pries GmbH. in Leipzig

Военно-исторический музей въ Берлинѣ